דתנאי ומעשה בדבר אחד אלא אמר רב אדא בר אהבה משום דתנאי ומעשה בדבר אחד רב אשי אמר הא מני רבי היא דאמר* רב הונא אמר (רב) כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי. אתקין שמואל בגיטא דשכיב מרע "אם לא מתי לא יהא גט, ואם מתי יהא גט" ולימא אם מתי יהא גט ואם לא מתי לא יהא גט? *לא מקדים איניש פורענותא לנפשיה ולימא לא *יהא גט אם לא מתי? בעינן תנאי קודם למעשה, מתקיף לה רבא מכדי כל תנאי מהיכא גמרינן מתנאי בני גד ובני ראובן מה התם הן קודם ללאו אף כל לאפוקי הכא דלאו קודם להן אלא אמר רבא "אם לא מתי לא יהא גט, אם מתי יהא גט, אם לא מתי לא יהא גט" אם לא מתי לא יהא גט לא מקדים איניש פורענותא לנפשיה אם מתי יהא גט, אם לא מתי לא יהא גט בעינן הן קודם ללאו: **מתני'** הרי זה גיטך ע"מ שתשמשי את אבא, על מנת שתניקי את בני, כמה היא מניקתו שתי שנים *רבי יהודה אומר שמנה עשר חדש מת הבן או שמת האב הרי זה גט. הרי זה גיטך ע"מ שתשמשי את אבא שתי שנים, ע"מ שתניקי את בני שתי שנים מת הבן או *שאמר האב אי אפשי שתשמשני שלא בהקפדה אינו גט, רבן שמעון בן גמליאל אומר כזה גט, כלל אמר רבן שמעון בן גמליאל כל עכבה שאינה הימנה הרי זה גט: **גמ'** ומי בעינן כולי האי ורמינהו שמשתו יום אחד הניקתו יום אחד ה"ז גט אמר רב חסדא לא קשיא הא רבנן והא רבן שמעון בן גמליאל מתניתין רשב"ג *וברייתא רבנן, הא מדסיפא רבן שמעון בן גמליאל הוי מכלל דרישא לאו רשב"ג? אלא ברייתא רשב"ג היא דמיקל בתנאי מתני' רבנן רבא אמר לא קשיא כאן בסתם כאן במפרש רב אשי אמר כל סתם נמי כמפרש יום אחד דמי תנן כמה היא מניקתו שתי שנים רבי יהודה אומר שמנה עשר חדש בשלמא לרבא ניחא אלא לרב אשי למה לי שתי שנים למה לי שמנה עשר חדש ביום אחד סגי הכי קאמר יום אחד משתי שנים לאפוקי לאחר שתי שנים דלא, יום אחד משמנה עשר חדש לאפוקי לאחר שמנה עשר חדש דלא מיתיבי הרי זה גיטך על מנת שתשמשי את אבא שתי שנים, על מנת שתניקי את בני שתי שנים, מת הבן או שאמר האב אי אפשי שתשמשני שלא בהקפדה אינו גט

בשלמא

בדבר אחד · בגט עצמו הוא התנאי להחזירו והוא המעשה להיות גט: **רב אשי אמר הא מני** · דקתני על מנת שתחזירי מגורשת: **רבי היא דאמר וכו' כאומר מעכשיו דמי** · ואשתכח דבשעת גירושין נקיטא לגט ולאחר זמן היא מחזרת ומתנה על מנת להחזיר שמה מתנה: **אתקין שמואל כו'**. כשמוסרו לה יאמר אם לא מתי לא יהא גט, אם מתי יהא גט דבעי' תנאי כפול דאי לא כפליה הוי גיטא מיד ואי כהן הוא מפסלא עליה: **ה"ג ולימא אם מתי** ברישא, לא מקדים כו': **הן קודם** · אם יעברו ונתתם (במדבר לב): **ה"ג אלא אמר רבא אם לא מתי לא יהא גט** · לימא ברישא משום דלא מקדים כו' והדר נימא הן, ולאו דבעינן הן קודם ללאו: **מתני' כמה היא מניקתו ב' שנים** · שיהא לולד שתי שנים שכך הוא זמן הנקתו, ולענין לשמש את אביו כל ימי חייו: **רבי יהודה אומר שמנה עשר חדש** · לר' יהודה זמן הנקת תינוק עד שיהו לו י"ח חדשים בכתובות בפרק אע"פ (דף ס:): **מת הבן** · קודם הזמן או מת האב: **ה"ז גט** · דכיון דלא פריש מידי לא איכוון אלא להרווחה כל ימים שהוא צריך ומכאן ואילך אינו צריך: **שלא בהקפדה** · היא לא הכעיסתו ואפי' הכי שאין העכבה הימנה אינו גט וכ"ש אם בהקפדה: **רשב"ג אומר כזה גט** · הואיל ולא הקפידתו ואין העכבה הימנה: **גמ' מתני' רשב"ג** · דאמר לעיל (דף עד.) תתן דמיה אלמא להרווחה מיכוון ולאו דוקא קאמר הא נמי להרווחה איכוון וכל זמן שהוא צריך יניק' קאמר: **וברייתא רבנן** · דאמרי (שם:) אצטליה דוקא הכא נמי שימוש והנקה דוקא וביום אחד סגי': **דמיקל בתנאי** · דאמר תתן דמיה וקאמר נמי כל עכבה שאינה הימנה ה"ז גט: **כאן בסתם** · מתני' דאמר שתי שנים תניק', בסתם, וברייתא במפרש יום אחד: **רב אשי אמר** · ברייתא = בסתם, דכל סתם כמפרש יום אחד דמי, ומתני' רב אשי משני לה לקמיה, ורב אשי לאו לשנויי מתניתין וברייתא אתא אלא לאפלוגי עליה דרבא דאמר סתם=שתי שנים: **יום אחד משתי שנים** · של תינוק: **לאפוקי**. שאם הניקתו לאחר שעברו לו שתי שנים: **דלא** · שאין זה הנקה:

בשלמא

דתנאי ומעשה בדבר אחד · פירוש שהתנאי סותר המעשה דאין הגט חל אלא אחר שנתקיים התנאי ואז אין הגט בידה אבל הילך אתרוג זה במתנה *על מנת שתחזירהו לא הוי תנאי ומעשה בדבר אחד דס"ל על מנת כאומר מעכשיו והמתנה חלה מיד ויצא בו מיד כשיבא לידו*: **מת הבן או מת האב ה"ז גט** · פי' בקונטרס מת הבן בתוך ב' שנים משמע שרוצה לומר דאם לא הניקה ושמשה כלל דלא הוי גט וכן משמע בפירושו בגמרא גבי בשלמא לרבא כו' אלא לרב אשי כו' ואין נראה דאם מת האב כששימשתו יום אחד פשיטא דהוי גט כיון ששמשתו עד שמת דמה יש לה לשמש יותר וליכא למימר דאשמועינן אע"פ שמת קודם הוי גט דלא בעינן שתשמש כל ימי חייה דהא ודאי לא בעינן דאי הוה בעינן לא הוה גט דאין זה כריתות כדאמרינן בפרק בתרא (לקמן דף פג:) כל ימי חייכי אין זה כריתות אלא נראה לרבינו יצחק לפרש דמת קודם שהניקה ושימשה כלל דלא איכוון אלא להרווחה ולא לנטורה והא לא איצטריך ואפי' לרב יוסף דאמר לעיל* והא לא דלה יש לחלק דהכא מסתמא אם היה יודע שימות אביו או בנו לא היה מקפיד בתנאו אבל התם אדרבה אם היה יודע דאתי מטרא לא היה משכירו כלל: **כלל אמר רשב"ג כל עכבה שאינה הימנה ה"ז גט** · הקשה ה"ר אלחנן א"כ אמאי קאמר רבא לעיל* דנתינה בעל כרחו לא הויא נתינה ולא הוי גט והא עכבה אינה ממנה והלכה כרשב"ג במשנתנו ועוד מאי שנא מת האב או הבן ממחולין לך דבעי למימר *דאפילו לרשב"ג אינה מגורשת וי"ל דהכא ודאי להרווחה בעלמא עשה כן וכיון שמת ולא אצטריך הוי כאילו נתקיים התנאי אבל התם שתתני לי מאתים זוז בדעתו שיקבלם ולבסוף כשאינו רוצה לקבלם לא נתקיים התנאי והא דמספקא ליה לעיל במחולין לך דלמא אפי' לרבנן הוי גט ואע"ג דהכא לא הוי גט היינו משום דהתם בעצמו מחל לה אבל הכא לא מחל לה כלום: **ורמינהו שימשתו יום אחד ה"ז גט** · אין להקשות לפי' הקונטרס דמפרש דמת הבן או מת האב דמתני' אחר שהניקתו אמאי לא מוקי להך ברייתא דהכא שמת לאחר ששימשתו והניקתו יום אחד דא"כ הוה ליה למיתני בהדיא ומת אבל אין לתרץ דא"כ מאי איריא יום א' אפי' שעה אחת נמי דהא לרש"י שפירש בסמוך גבי אלא לרב אשי מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא ה"נ יום אחד לאו דוקא אלא אפילו שעה אחת דאי דוקא לא הוי פריך מידי: **מתניתין רשב"ג** · דאמר גבי אצטלית תתן לו את דמיה דלהרווחה קא מיכוין ומתניתין נמי להרווחה קא מכוין והנקה ושימוש כל הצורך קאמר וברייתא רבנן דאמרי לנטורה קא מיכוין וכיון דלנטרה יום אחד סגי בהכי כיון דלא להרווחה קא מכוין ולפירוש זה אם מת קודם שהניקה ושמשה כלל אינו גט דהא לא ניטרה אי נמי הכא לא נתכוון לנטורה בחנם אלא לצורך בנו ואביו וכי מת הא לא אצטריך אבל גבי אצטלית לעולם הוא צריך לאצטלית ולא לדמי' ולכך כשאבדה יכול לומר איני חפץ בדמי אצטלית וכן צריך לפרש בסמוך דמוקי מתני' כרבנן: **ברייתא** רשב"ג היא דמיקל בתנאי · ובהרווחה פורתא סגי אבל רבנן דמחמרי אית לן למימר דכל הצורך קאמר: **כאן** במפרש · ברייתא במפרש יום אחד וקא משמע לן דוקא הניקתו ושימשתו יום אחד אבל מת ולא הניקתו ושמשתו כלל אינו גט דסלקא דעתין כיון שהיקל עליה כל כך שלא הצריכה אלא יום אחד אף על פי דפירש כי מת ולא הניקתו ושמשתו כלל ליהוי גט קא משמע לן דלא אמרינן הכי:

בשלמא

[סוכה מא: קדושין ו: בבא בתרא קלז:]

[ועי' תוס' קדושין ו: ד"ה לא סחוירו ותוס' סוכה מא: ד"ה הילך ותוס' ב"ב קלז: ד"ה לא]

סב א מיי' פ"ט מהל' גירושין הל' כ סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קמה סעיף ה:

סג ב ג ד ה מיי' פ"ח שם הלכה יט סמג שם טוש"ע אה"ע סימן קמג סעיף ח:

[לעיל עה. וש"נ]

[נ"נ רבי]

[לעיל יח.]

[בשאלתות פ' מקום סי' קלח איתא ולימא לא יהא גט אם לא מתי יהא גט אם מתי בעינן תנאי וכו']

[דף עה:]

[כתובות ס:]

[גי' סדר המשנה וכן ברי"ף ולא"ש או שמת האב או שאמר כו']

[דף עד:]

[לעיל עד:]

[תוספתא פ"ה]

נושא/מבנה

דצות בנוסח התנאי של גיטו של שכיב מרע

הבדות חילופיות בתוך דברי שמואל

נושא

גיטין שניתנו על תנאי שהאשה: 1) תניק את בנה 2) תשמש את אביו

כמה זמן דרוש כדי לקיים תנאים אלו

מבנה

ההגדה לצורך הגמ' ברש"י ד"ה

מבנה

ישובים לסתירה בין משנתנו וברייתא שמובאו בתחילת הגמ'

קושיות על דברי ראשי

תוספות רי"ד

ואסיק רב אשי הא מני ר' היא דאמר רב הונא אמר רבי כל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי · פי' והגט קנה למפרע משעה שמסרו בידה קודם שתחזיר לו הנייר והחזרת הנייר הוי תנאה ומקיימה ליה לתנאה והוי גיטא למפרע ובההוא שעתא הנייר שלה הוה ומתנה ע"מ להחזיר שמה [מתנה] אתקין שמואל בגיטא דש"מ אם לא מתי לא יהא גט ואם מתי יהא גט פי' הכי צריך למימר אם מתי יהא גט מהיום או מעכשיו דאי לא אמר הכי הוה ליה גט לאחר מיתה ומשום דתנינן ליה בפירוש במתני' לא איצטריך שמואל למימרי': ולימא אם מתי יהא גט ואם לא מתי לא יהא גט לא מקדים איניש פורענותא לנפשיה הלכך מתחיל באם לא מתי ומשום דבעי' תנאי כפול אומר שניהם שאם לא יכפול

תנאו אין זה תנאי והוי גט מיד ואם הוא כהן מיפסלא עילויה מתקיף לה רבא מכדי כל תנאי מהיכא גמרי' ליה מבני גד ובני ראובן מה התם הן קודם ללאו אף וכו' לאפוקי הכא דלאו קודם להן אלא אמר רבא הכי לימא אם לא מתי לא יהא גט ואם מתי יהא גט ואם לא מתי לא יהא גט מ"ש לא מתי לא יהא גט דלא מקדים איניש פורענותא לנפשיה ואם מתי יהא גט ואם לא מתי לא יהא גט דבעי' תנאי כפול והן קודם ללאו · תניא אבא חלפתא איש כפר חנניה אומר משום ר' מאיר תנאי קודם למעשה הרי זה תנאי · מעשה קודם לתנאי אין זה הנאי · פי' כגון אם מתי יהא גט זהו תנאי קודם למעשה כמו אם יעברו ונתתם · יהא גט אם מתי זה מעשה קודם לתנאי שאין זה תנאי אלא מיד הוי גט · והלכתא כר' מאיר משום דתנן סתמא כותיה בפ' השוכר את הפועלים כל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל וכל תנאי שמעשה קודם מתחילתו תנאו בטל וכל תנאי שאפשר לו לקיימו בסופו והתנה עליו מתחילתו תנאו קיים · ואי קשה והיכי תנן בפרקין זה גיטיך אם מתי זה גיטך מחולי זה לא אמר כלום מהיום אם מתי מעכשיו אם מתי הרי זה גט · והא הרי זה גיטך הוי מעשה אם מתי הוי תנאה ואנן בעי' תנאי קודם למעשה י"ל התנא קיצר את לשונו · וה"ק זה גיטך אם מתי יהא גט דהוי תנאי קודם למעשה עיין בשלהי פרקין שהוכחתי כרבנן ועי' בפ' האומר בקידושין: מתני' הרי זה גיטך ע"מ שתשמשי את אבא ע"מ שתניקי את בני כמה היא מניקתו שתי שנים ר' יהודה אומר י"ח חודש מת הבן או שמת האב הרי זה גט ע"מ שתשמשי את אבא שתי שנים וע"מ שתניקי את בני שתי שנים מת הבן או שמת האב או שאמר האב אי אפשי שתשמשני שלא בהקפדה אינו גט רשב"ג אומר הרי זה גט · אמר רשב"ג כל עכבה שאינה ממנה הרי זה גט · פי' הרי היא מניקתו שתי שנים שיהו לולד כ"ד חודש שכך הוא זמן יניקתו ולענין לשמש את אביו כל ימי היו מת הבן או וכו' פי' דוקא אם התחילה להניקה ואח"כ מת אבל אם לא הניקה כלל ומת הבן אינו גט שהרי לא נתקיים התנאי של יניקה כלל ודמי לסיפא כשאמר שתי שנים ומת הבן בתוך שתי שנים שלא נתקיים התנאי של שתי שנים · או שאמר האב וכו' · פי' אע"פ שלא הקפידתו האשה שאין העכבה ממנה אפ"ה אינו גט כיון שלא נתקיים התנאי · רשב"ג אומר כל עכבה וכו' ומי בעי' כולי האי · ורמינהו שמשתו יום א' הניקתו יום א' הרי זה גט · אמר רבא לא קשה כאן בסתם כאן במפרש פי' מתני' בסתם דאמר לה ע"מ שתניקי את בני ולא פירש לה כמה צריכה להניקו שתי שנים שהוא זמן יניקת הולד · ובריתא במפרש דאמר לה ע"מ שתניקי את בני יום אחד והניקתו יום אחד שיתקיים התנאי הוי גט ואם לאו כגון שמת הבן או האב אינו גט ולאפוקי מדרבי שמעון בן גמליאל רב אשי אמר כל בסתם נמי כמפרש יום אחד דמי · פי' ברייתא דתני יום אחד אף על פי שאמר לה על מנת שתניקי את בני סתם די לה ביום אחד כיון שלא פירש לה זמן: תנן כמה היא מניקתו שתי שנים בשלמא לרבא ניחא אלא לרב אשי למה לי שתי שנים יום אחד סגי ה"ק יום אחד משתי שנים · לאפוקי לאחר שתי שנים דלא יום אחד מי"ח חודש לאפוקי או"ר י"ח חודש דלא · פי' שכבר עבר זמן היניקה · מיתיבי הרי זה גיטך ע"מ שתשמשי את אבא שתי שנים על מנת שתניקי את בני שתי שנים מת הבן או שאמר האב אי אפשי שתשמשני שלא בהקפדה אינו גט

בשלמא